

[Avaleht](#) > ... > [Teie Õigused](#) > [Põhiõigused](#) > Portugal

Liikmesriikide kohtud ja muud kaebusi lahendavad organid

Sisu koostaja:

Portugal

Portugal

Riigisisesed kohtud

Kui kodanike põhiõigusi on rikutud, on neil võimalik pöörduda kohtusse. Portugali kohtud (tsiviil- ja halduskohtud) vastutavad õigusemõistmise eest, kodanikele seadusega tagatud õiguste ja huvide kaitsmise, demokraatlike õigusriigi põhimõtete rikkumise keelamise ning avalik-õiguslike või eraõiguslike vaidluste lahendamise eest (Portugali Vabariigi põhiseaduse artikkel 202).

Konstitutsioonikohus vastutab eelkõige õigusemõistmise eest õiguslikes ja põhiseaduslikes küsimustes. Kui tavapäraseks edasikaebevõimalused on ammendatud (konstitutsioonikohtu konstitutsioonilise seaduse artikli 70 lõige 2 ja artikkel 72), on poolel, kes menetluse käigus tugines kohaldatava seaduse põhiseadusvastasusele, õigus esitada kaebus konstitutsioonikohtule.

Lisateavet leiab lehelt [Liikmesriikide kohtusüsteemid - Portugal](#).

Inimõigustega tegelev riiklik asutus

Ombudsman (*O Provedor de Justiça*)

Alates 1999. aastast on Portugali ombudsman lisaks allpool kirjeldatud ülesannetele täitnud inimõigustega tegeleva riikliku asutuse rolli, millele ÜRO on seoses täieliku vastavusega Pariisi põhimõtetele omistanud A-staatuse.

Seega hõlmab ombudsmani töö põhiliste inimõiguste edendamist ja kaitsmist, pöörates eritähelpanu nende isikute õigustele, kes on vanuse või psühhomotoorse puude tõttu kõige haavatavamad (lapsed, eakad ja puuetega inimesed).

Kaebused esitatakse ja neid menetletakse vastavalt ombudsmani käsitlevas jaos osutatud menetlusele.

Ombudsman

Ombudsman on seadusjärgne organ, kelle ülesanne on kaitsta ja edendada kodanike õigusi, vabadusi, tagatise ja õigustatud huve (9. aprilli 1991. aasta seaduse nr 9/91 praegu kehtiva versiooni artikli 1 lõige 1), mida võidakse kodanike asjaajamisel riigiasutustega põhjendamatult piirata. Kui ei ole enam muud valikut, sest kõik muud kaebuse esitamise võimalused (haldus- ja/või kohtulikud) on ammendatud või kuna nende kaebuse esitamise tähtaeg on möödunud, saavad kodanikud võtta ühendust ombudsmaniga ja esitada oma kaebuse tasuta, koos oma seisukoha põhjendustega.

Nagu eespool märgitud, on ombudsman Portugalis ka inimõigustega tegelev riiklik asutus, kellel on riigi ennetusasutuse roll.

2013. aasta mais otsustas ministrite nõukogu ÜRO piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust

alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokolliga raames määrata ombudsmanile riigi ennetusametuse roll. Seega vastutab ombudsman kontrollkõlastuste tegemise eest kinnipidamisasutustesse – vanglatesse, kliinikutesse, psühhiaatriaiglatesse, alaealiste hariduskeskustesse jne –, et uurida vabaduse kaotanud inimeste majutuse ja toidu kvaliteeti, kontrollida, kas järgitakse kinnipeetavate põhiõigusi (võimaluse korral ka õigust eraelule ja seaduses ettenähtud suhtlemisele sugulaste ja seaduslike esindajatega), ning veenduda individuaalsete teraapiaprogrammide olemasolus (või muus).

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saab esitada ombudsmanile kirja, faksi või e-posti teel, isiklikult ombudsmani büroos ([aadressid leiab siit](#)), elektroonilise kaebuse vormi abil ([klõpsake siia](#)) ning ükskõik millises prokuratuuris.

Kõik ombudsmanile laekuvad teated ei ole tegelikult kaebused – sageli on need anonüümsed selgitused, tavalised teabenõuded ja õigusnõuande taotlused või üldised seisukohavõetud teataval teemal. Neile ei saa kuidagi tagasisidet anda.

Kaebuste puhul alustatakse menetlust (mitte tingimata uut, kuna sarnaseid küsimusi puudutavaid kaebusi võidakse nii kiiruse kui ka menetluse kulutõhususe huvides käsitleda ühes ja samas menetluses), mille raames toimub nõuetekohane uurimine. Teisisõnu tehakse asjaolude väljaselgitamiseks vajalikud päringud, nt küsitledes üksust, kelle vastu kaebus on esitatud, ja ka kaebuse esitajat ennast, kes võib samuti nõuda ärakuulamist ombudsmani juures.

Kaebuste alusel algatatud menetluse lõpus võidakse anda soovitusi, teha ettepanekuid, tähelepanekuid ja pakkuda muid alternatiivseid viise vastuoluliste huvide lepitamiseks ning samuti võidakse selle tulemusel nõuda põhiseaduslikkuse või seaduslikkuse kontrollimist.

Lisaks kodanikelt tulnud kaebustele vastamisele võib ombudsman alustada menetlusi omal algatusel, et uurida olukordi, mis on talle teatavaks saanud ja mis kuuluvad tema pädevusse.

Spetsiaalsed inimõigustega tegelevad asutused

Laste õiguste kaitse organisatsioon

Laste ja noorte õiguste edendamise ja kaitse riiklik komisjon (*Comissão Nacional de Promoção dos Direitos e Proteção das Crianças e Jovens – CNPDPCJ*)

Komisjoni ülesanne on aidata riigil kavandada sekkumisi ning koordineerida, jälgida ja hinnata avalike asutuste ja kogukondade võetud meetmeid, et kaitsta ja edendada laste ja noorte õigusi. Üks tema olulisimaid ülesandeid on julgustada laste- ja noortekaitsekomisjonide (*Comissões de Proteção de Crianças e Jovens – CPCJ*) (ja muude organite) vahelist koostööd ja koordineerimist käsitlevate protokollide allkirjastamist.

CPCJd on ametlikud kohtuvälised asutused, kes on oma ülesannetes iseseisvad ja kelle eesmärk on edendada laste ja noorte õigusi ning ennetada olukordi või teha lõpp olukordadele, mis võivad kahjustada nende ohutust, tervist, koolitust, haridust või üldist arengut. Laste- ja noortekaitsekomisjonide töö üle teeb järelevalvet riigiprokuratuur (*Ministério Público*), kes hindab ka nende otsuste seaduslikkust ja põhjendatust ning teeb vajaduse korral kohtulikku kontrolli.

Komisjonid töötavad täis- või piiratud koosseisus. Täiskoosseis vastutab nende meetmete rakendamise eest, millega edendatakse laste ja noorte õigusi ning ennetatakse nende puhul ohtlikke olukordi.

Piiratud koosseis sekkub olukordades, kus laps või noor on ohus, eelkõige kuulates ära kaitsekomisjonidesse pöördujaid ja neid nõustades; otsustades edendamise- ja kaitsemenetluste algatamise ja elluviimise üle; tehes selliste olukordade esialgseid hindamisi, millest kaitsekomisjon teadlik on; uurides juhtumeid; taotledes vajaduse korral täiskoosseisu liikmete osalemist uurimises; otsustades edendamise- ja kaitsemeetmete kohaldamise üle ning neid jälgides ja läbi vaadates (välja arvatud meetme puhul, mis on seotud valitud isiku kinnitamisega lapsendamiseks või lapsendamisasutuse kinnitamisega); uurides ja jälgides edendamise- ja kaitsemeetmeid, mida temalt teiste kaitsekomisjonidega tehtava koostöö raames taotletud on; andes täiskoosseisule iga kuue kuu järel aru algatatud menetluste ja käimasolevate menetluste seisuga kohta, ilma et nimetataks asjaga seotud isikuid.

Kaebuse menetlemine

Teavet ohtliku olukorra kohta saab otse CPCJ-le edastada igaüks kas kirja, telefoni, faksi või e-posti teel või isiklikult komisjonide büroodes. Komisjonid vastutavad selle omavalitsuspiirkonna eest, kus nad asuvad. Lapse elukohaks olevate piirkondade kaitsekomisjonide kontaktandmete nimekirja vaatamiseks klõpsake [siia](#).

CPCJ sekkumiseks on vajalik vanemate nõusolek ja kokkulepe nendega ning selle tulemusel võidakse võtta järgmisi meetmeid:

- ühine toetus vanematele;
- ühine toetus mõnele muule pereliikmele;
- hea mainega isiku hoole alla andmine;
- iseseisva elu toetamine;
- perepõhine asendushooldus;
- paigutamine hooldusasutusse.

Edendamis- ja kaitsemeetmeid rakendatakse tavalises elukeskkonnas või hooldusasutuses, olenevalt nende iseloomust.

Võrdõiguslikkust edendavad asutused

Kodakondsuse ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon (*Comissão para a Cidadania e a Igualdade de Género* - CIG)

Kodakondsuse ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon on riiklik organ, kes vastutab meeste ja naiste võrdsuse põhimõtte edendamise ja alalhoidmise eest. Komisjon tegutseb järgmistes valdkondades: kodanikuharidus; meeste ja naiste võrdsus; emaduse ja isaduse kaitsmine; vahendite edendamine meeste ja naiste võrdse osalemise hõlbustamiseks eri eluvaldkondades; naiste ja meeste töö-, era- ja pereelu ühitamine; kodu- ja soopõhise vägivaldaga ning inimkaubandusega võitlemine ja ohvrite toetamine.

CIG on otsese riikliku haldamise all olev keskne talitus, mis on halduslikult iseseisev. See on osa ministrite nõukogu eesistujatööst ning kuulub kodakondsuse ja võrdõiguslikkuse riigisekretäri pädevusvaldkonda.

Eelkõige vastutab ta diskrimineerimist või soopõhist vägivalda puudutavate kaebuste vastuvõtmise ja vajaduse korral nende esitamise eest ning arvamuste avaldamise ja soovitude andmise eest pädevale asutusele või asjaomastele üksustele.

Kaebuse menetlemine

Diskrimineerimis- või soopõhise vägivalda puudutavad kaebused saadetakse CIGile e-posti teel, komisjoni Facebooki lehe kaudu ja paberil.

Laekunud kaebusi analüüsivad ja liigitavad sisemised talitused, kes vastavad sama kanali kaudu otse kaebuse esitajale. Arvamused ja/või soovitud võidakse saata asjaomasele üksusele ja/või suunata asi edasi pädevatele asutustele (nt prokuratuuri, ASAE-le (*Autoridade de Segurança Alimentar e Económica* - toiduohutuse ja majanduse amet), ERC-le (*Entidade Reguladora para a Comunicação Social* - meediat reguleeriv asutus) koos ära kirjaga asjasse puutuvatele üksustele.

Kõrgetasemeline rändekomisjon (*Alto Comissariado para as Migrações* - ACM)

[Rassilise diskrimineerimise vastase võitluse ja võrdõiguslikkuse komisjon (*Comissão para a Igualdade e Contra a Discriminação Racial* - CICDR)]

Kõrgetasemeline rändekomisjon on avalik-õiguslik asutus, kes kujundab, rakendab ja hindab sektoripõhist ja sektoriülest avalikku rändepoliitikat, mis on riiklikus ja rahvusvahelises ning portugali keelt rääkiva maailma kontekstis rändajate ligitõmbamiseks asjakohane, et lõimida sisserändajaid ja etnilisi rühmi, eelkõige romade kogukondi, ning hallata ja edendada kultuuride, etnilise päritolu ja uskude mitmekesisust. Üks tema olulisimaid ülesandeid on võidelda nahavärvusel, rahvusel, etnilisel päritolul või usul põhineva diskrimineerimise kõigi vormidega olenemata sellest, mis kujul selline diskrimineerimine esineb, kasutades selleks meetmeid,

kampaaniaid või teadlikkuse parandamise üritusi ning menetledes seadustes sätestatud haldusrikkumisi.

Kõrgetasemelise rändekomisjoni egiidi all tegutseb ka rassilise diskrimineerimise vastase võitluse ja võrdõiguslikkuse komisjon (*Comissão para a Igualdade e Contra a Discriminação Racial* – CICDR). Selle komisjoni eesmärk on tõkestada ja keelata rassilist diskrimineerimist ning karistada selliste tegude toimepanemise eest, millega rikutakse põhiõigusi või millega keelatakse või piiratakse majanduslike, sotsiaalsete või kultuuriliste õiguste kasutamist rassi, nahavärvi, rahvuse, päritolu või päritolupiirkonna alusel. Seda tehes juhindub komisjon 26. augusti 2017. aasta seaduses nr 93/2017 (millega kehtestatakse diskrimineerimise tõkestamise, keelamise ja selle vastase tegevuse õigusraamistik) kehtestatud tingimustest ja piiridest. Seadusega nr 93/2017 keelatakse kõik diskrimineerimise vormid, mis on sellisena seaduses määratletud ning mille hulka kuulub ka hulk rassil, etnilisel päritolul, nahavärvil, rahvusel, päritolul või päritolupiirkonnal põhinevaid tavasid.

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saab esitada ACMile või otse CICDRile kas kirja, faksi, e-posti või telefoni teel. CICDRi veebisaidil on olemas ka [elektroniline kaebuse vorm](#).

Üksikisiku toime pandud diskrimineerimine on haldusrikkumine, mille eest karistatakse ühe- kuni kahekordse sotsiaalabiindeksi väärtuse suuruse trahviga. Avalik-õigusliku või eraõigusliku juriidilise isiku toime pandud diskrimineerimine on haldusrikkumine, mille eest karistatakse nelja- kuni kahekümnekordse sotsiaalabiindeksi väärtuse suuruse trahviga.

Nii üksikisikute kui ka avalik-õiguslike ja eraõiguslike juriidiliste isikute puhul ei piira trahvi määramine võimalikku tsiviilvastutust või muu sama juhtumiga seotud karistuse määramist.

Komisjon peab registrit, mis sisaldab andmeid trahve ja lisakaristusi saanud üksikisikute ja juriidiliste isikute kohta. Kohtud ja töötingimuste amet peavad edastama komisjonile kõik otsused, mis kinnitavad diskrimineerivaid tavasid. Kui kohtus vaidlustamise tähtaeg on möödunud, ilma et otsust oleks püütud kohtus vaidlustada, või kui komisjoni otsus on omandanud seadusjõu, avaldatakse väljavõtted sellest otsusest töötingimuste veebisaidil, kuhu need jäävad üles viieks aastaks. Sellised väljavõtted sisaldavad vähemalt süüdi mõistetud juriidilise isiku identifitseerimist, teavet diskrimineerimise liigi ja laadi kohta ning määratud trahve ja lisakaristusi.

Andmekaitseasutus

Portugali andmekaitseasutus (*Comissão Nacional de Proteção de Dados* – CNPD)

CNPD on sõltumatu haldusasutus, kes allub Portugali parlamendile. Tema ülesanne on jälgida ja kontrollida, et isikuandmeid töödeldakse täielikus vastavuses inimõiguste ning põhiseaduses ja muudes seadustes sätestatud vabaduste ja tagatistega. Komisjon on riiklik isikuandmete töötlemise järelevalveasutus. Välismaal elavate inimeste õiguste kaitsmiseks ja toetamiseks teeb CNPD koostööd muude riikide andmekaitse järelevalveasutustega.

Kaebuse menetlemine

Isikuandmete töötlemisel toime pandud rikkumisi käsitlevad eraisikute kaebused ja taotlused tuleks esitada kirjalikult CNPD-le. Samuti saab kaebusi esitada elektrooniliselt, CNPD veebisaidil oleva [vormi](#) kaudu. Ära näidata tuleb kaebuse esitaja nimi, aadress ja allkiri.

Kui kaebus on registreeritud, uuritakse seda ning esitatakse CNPD liikmele esialgseks hindamiseks. Kui tõstatatud küsimus ei kuulu CNPD pädevusse või kui tal ei ole eraisiku avalduse iseloomu tõttu võimalik otsust teha, võib liige, kellele küsimus määrati, seda hinnata või selle nõuetekohaselt edasi suunata.

CNPD otsused võetakse vastu häälteenamusega, need on siduvad ja nende kohta saab esitada kaebuse ja edasikaebuse.

Muud spetsialiseeritud asutused

Riiklik rehabiliteerimisinstituut (*Instituto Nacional para a Reabilitação, IP – INR, I.P.*)

Riiklik rehabiliteerimisinstituut on integreeritud avaliku sektori asutus, kes praegu töötab töö-, solidaarsus- ja sotsiaalkindlustusministeeriumi all; asutus on halduslikult iseseisev ja sel on oma varad. Instituudi töö eesmärk on tagada võrdsed võimalused, võidelda diskrimineerimisega ning võimestada puuetega inimesi, edendades nende põhiõigusi.

INR-ile saab puude alusel diskrimineerimist puudutavaid kaebusi esitada 28. augusti 2006. aasta seaduses nr 46/2006 (milles keelatakse puude ja olemasoleva tõsise terviseriski alusel diskrimineerimine ja määratakse sellega seotud karistused) sätestatud alustel. Diskrimineerimisena käsitatakse mis tahes tegu, millega rikutakse isiku põhiõigust või piiratakse õiguse kasutamist seoses isiku puudega.

Kaebuse menetlemine

Kaebemenetluse algatamiseks tuleks instituudile saata diskrimineerivaks peetava olukorra täielik kirjeldus. Veebisaidil – <https://www.inr.pt/formulario-de-queixa> – on olemas kaebuse vorm ja selle saab saata e-postiga aadressil inr@inr.mtsss.pt.

Kaebusest peab selguma kaebuse esitaja isik (täielik nimi, isikukood või elamisloa number, maksukohustuslase number, täielik aadress, telefon või muud kontaktandmed) ja kaebuses peab olema antud selge ülevaade kõigist asjaoludest. Kaebuse esitaja peab täpsustama, kes on tunnistajad, andma nende nimed, aadressid ja kontaktandmed, ning kaebust tuleks võimaluse korral toetada esemetega, tõendite või dokumentidega, mis kinnitavad diskrimineeriva teo toimumist.

Pärast kaebuse esitamist saadetakse kaebus pädevale asutusele (peainspeksioonid, reguleerivad asutused või muud pädevad asutused), kellel on kontrolli- ja/või karistusõigus uurimisetapis, mil kogutakse tõendeid ja pärast mida juhtum kas lõpetatakse või määratakse trahv (koos mis tahes lisakaristusega). Otsuse koopia saadetakse riiklikule rehabilitatsiooninstituudile.

Diskrimineeriva teo toimepanemise puhul tuleb maksta trahvi, mis võib ulatuda 5–30 kuu miinimumpalga, olenevalt sellest, kas rikkumise pani toime füüsiline või juriidiline isik.

Süüteo tõsidusest ja toimepanija süülisusest olenevalt võidakse määrata lisakaristusi, näiteks vara arestimine, kutse- või tegevusalaga tegelemise keelamine, avaliku sektori asutuste antavate subsidiumide või toetuste saamise õiguse keelamine, asutuste sulgemine ja süüdimõistvate otsuste avaldamine.

Töölase ja tööhõivealase võrdõiguslikkuse komisjon (*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego – CITE*)

CITE on kolmepoolne võrdsetest liikmetest koosnev kollegiaalne organ, mis on halduslikult iseseisev. CITE edendab meeste ja naiste võrdõiguslikkust ja mittediskrimineerimist tööl, tööhõives ja kutsehariduses ning teeb koostööd selle valdkonnaga seotud õiguslike ja lepinguliste sätete täitmisel, samuti vanemaks olemise kaitse ning töö-, pere- ja eraelu ühitamisega seotud kohustuste täitmisel era-, avalikus ja ühistusektoris.

CITE üks põhiülesandeid on hinnata talle esitatud kaebusi või talle teadaolevaid olukordi, mis osutavad meeste ja naiste võrdõiguslikkust ja mittediskrimineerimist käsitlevate sätete rikkumisele tööl, tööhõives ja kutsehariduses. Samuti töötab see vanemaks olemise kaitsmise tagamise ning tööelu pere- ja eraeluga ühitamise nimel ning annab sellega seoses teavet ja õigusabi.

Kaebuse menetlemine

Igaüks saab esitada kaebuse töökuulutuste ja muude värbamismeetodite kohta, mille puhul ei ole tagatud meeste ja naiste õigus võrdsele juurdepääsule tööhõivele.

Iga töötaja saab esitada kaebuse, kui esineb meeste- ja naistevahelist diskrimineerimist juurdepääsul tööhõivele, tööl ja kutsehariduses.

Kaebuse saab esitada kirja, faksi või e-posti teel. Samuti saab selle esitada telefonitsi tasuta numbril 800 204 684 või CITE ruumides, leppides selles eelnevalt kokku – tel 21 780 37 09.

CITE peab vastavalt nõuetele avaldama tööinspeksiooni eest vastutavale talitusele (töötingimuste amet) arvamusi, milles kinnitatakse soo põhjal diskrimineerivate töötavade olemasolu või osutatakse neile, ning see talitus võib algatada väärteomenetluse, nagu allpool kirjeldatud.

Töötingimuste amet (*Autoridade para as Condições do Trabalho – ACT*)

Töötingimuste amet on riigi talitus, mille eesmärk on edendada töötingimuste parandamist kogu Portugali maismaaosas, jälgides vastavust tööalastele õigusaktidele erasektori töösuhete puhul ning edendades tööohutust ja tervishoidu kogu erasektoris.

Samuti jälgib amet vastavust tööohutust ja tervishoidu käsitlevatele õigusaktidele kõigis sektorites ning avaliku halduse keskasutuste osakondades ja organites (otsestes, kaudsetes ja kohalikes), ka avalik-õiguslikes institutsioonides ja menetluste puhul, millega osutatakse isikustatud teenuseid või antakse riiklikke vahendeid.

Kaebusi saab esitada ruumide puuduste kohta või mittevastavuse kohta nõuetele, mis kuuluvad ACT pädevusse, sealhulgas ohutus ja tervishoiutingimused tööl, tähtajalised töölepingud, ebavõrdsus ja diskrimineerimine tööl, töötajate lähetamine, tööaja kestus ja korraldus, töötajate kollektiivne esindamine, deklareerimata või ebaseaduslik töö, ajutine töö, sisserändajate tehtav töö.

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saab esitada iga töötaja, töötaja esindaja või muu huvitatud isik; selleks tuleb tal täita ACT veebisaidil olev [elektrooniline vorm](#).

Kui tööinspektor teeb oma tööülesannete täitmisel isiklikult ja otseselt (ka pärast sündmuse toimumist) kindlaks, et toimus eeskirjade rikkumine, mille eest on ette nähtud trahv, või tõendab selle toimumist, koostatakse ametlik aruanne. Selliste rikkumiste puhul, mille toimumist ei ole isiklikult kindlaks tehtud, koostab tööinspektor tõenditelega tugineva juhtumiaruande, millel on vähemalt kahe tunnistaja nimed.

Pärast aruande koostamist teavitatakse õigusrikkujat ja antakse talle 15 päeva aega kas trahv vabatahtlikult tasuda, esitada kirjalik vastus koos tõendavate dokumentidega ja tunnistajate nimekirjaga või tulla ärakuulamiseks isiklikult kohale.

Uurimise lõpuleviimise tähtaeg on 60 päeva, mida võidakse nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel pikendada sama pikkade ajavahemike võrra.

Väga tõsised haldusrikkumised või korduvad tõsised haldusrikkumised, mis on toime pandud tahtlikult või raske hooletuse tagajärjel, võidakse lisakaristusena avalikustada. Eespool nimetatud haldusrikkumiste kordumise korral võidakse kehtestada lisakaristusi, nt teatava tegevuse ajutine keeld, enampakkumistel või avalikel hangetel osalemise õiguse äravõtmine või karistuse avalikustamine, võttes arvesse töövõtjale avaldunud kahjulikku mõju või tööandja tõttu kaotatud majanduslikku kasu.

Kui süütegu seisneb kohustuse täitmatajätmisel, ei vabasta trahvi maksmine õigusrikkujat kohustuse täitmisest, kui seda on veel võimalik täita. Kui süütegu on seotud rahasummade maksmata jätmisega, võib ACT lisaks trahvi määramisele otsustada, et töötajatele võlgnetavad summad tuleb tasuda samaks tähtajaks kui trahv.

Portugali keskkonnaamet (*Agência Portuguesa do Ambiente – APA*)

Portugali keskkonnaameti ülesanne on teha ettepanekuid keskkonna- ja säästva arengu poliitika lõimitud ja kaasava haldamise kohta ning seda välja töötada ja jälgida, kooskõlas muu valdkondliku poliitikaga ja koostöös avalik-õiguslike ja eraõiguslike üksustega, kes töötavad sama eesmärgi nimel. Ameti töö on suunatud keskkonna kõrgetasemelisele kaitsmisele ja parandamisele ning kodanikele kvaliteetsete teenuste osutamisele. Samuti on tegemist riigiasutusega, kes vastutab keskkonnavastutuse süsteemi rakendamise eest.

Keskkonnakahjud hõlmavad järgmist: i) kaitsealustele liikidele ja looduslikele elupaikadele tekitatud kahju; ii) veele tekitatud kahju; iii) pinnasele tekitatud kahju.

Ametile saab esitada tähelepanekuid keskkonnakahju kohta või sellise kahju otsese ohu kohta ning ametilt on võimalik nõuda meetmete võtmist. Tähelepaneku esitanud isik peaks esitama ka tema käsutuses oleva mis tahes asjakohase teabe või andmed sekkumise kohta.

Kaebuse menetlemine

Iga eraisik / huvitatud isik saab nõude saata posti või e-posti teel. Ameti veebisaidil on olemas ka [elektrooniline kontaktivorm](#).

Pädev asutus vaatab meetmete võtmise nõude läbi ja teavitab huvitatud isikuid, kas see võeti vastu või lükati tagasi. Kui pädev asutus kinnitab keskkonnakahju olemasolu ning toetab nõude esitaja nõuet, teavitatakse ettevõtjat meetmete võtmise nõudest, eesmärgiga teha otsus võetavate meetmete kohta.

Põllumajanduse, mere-, keskkonna- ja ruumilise planeerimise peadirektoraat (*Inspeção-Geral da Agricultura, do Mar, do Ambiente e do Ordenamento do Território* - IGAMAOT)

IGAMAOT on otsese riikliku haldamise all olev keskne talitus, kes vastutab oma tegevusvaldkonda kuuluvate osakondade ja organite kontrollimise, auditeerimise ja järelevalve eest seoses nende juhtimise, haldamise ja põhiülesannetega. Toidualaste õigusaktide ja toiduga kindlustatuse valdkonnas teeb ta järelevalvet riiklikest ja ELi vahenditest saadud toetuste üle. Keskkonna, ruumilise planeerimise ja looduskaitse valdkonnas tagab ta seaduslikkuse pideva järelevalve ja hindamise.

Keskkonnavalaste õigusaktidega, ruumilise planeerimise või looduskaitsega seotud küsimustes hõlmab tema töö nii avalikku sektorit, eraettevõtjaid kui ka eraisikuid, põllumajanduse ning kalanduse puhul aga riiklike või Euroopa toetuste saajaid.

IGAMAOTile saab esitada kaebusi tema pädevusse kuuluvate juhtumite kohta. Olenevalt teavitatud olukorrast sekkub ta koos muude pädevate asutustega suurima võimaliku riskiga küsimustesse.

Kaebuse menetlemine

IGAMAOTi veebisaidil on e-töölaud, mille kaudu saab kaebusi esitada; selleks on vaja täita [elektrooniline vorm](#), kus tuleb täpselt kirjeldada üksikasjalikult kirjeldada ning märkida kaebuse esitaja nimi ja kontaktandmed. Kaebuse esitaja võib nõuda, et need andmed jääksid konfidentsiaalseks, märgistades vormil vastava ruudu.

Kaebuste, avalduste, juhtumiaruannete ja muude IGAMAOTile esitatud taotluste ning neis sisalduva materjali alusel, mida võidakse inspekteerimise käigus kontrollida, algatatakse spetsiaalne haldusmenetlus, mis toimub vastavalt haldusmenetluse seadustikule.

Anonüümseid taotlusi läbi ei vaadata, välja arvatud juhul, kui need on piisavalt põhjendatud või dokumenteeritud.

Haldusmenetluse käigus määrab IGAMAOT asjaomastele organitele tähtaja teabenõuetele vastamiseks või teabe saatmiseks.

Uurimise ulatuse piires võidakse siiski pöörduda ka asjaomaste üksuste poole, et koguda teavet ja tõendeid, mille põhjal oleks võimalik teha otsus inspekteerimise alustamise kohta.

Kui juhtumit on uuritud ja ilma et see mõjutaks kriminaalasjas kohustusliku aruande esitamist, koostatakse põhjendatud ettepanek esitamiseks peainspektorile, kes võib otsustada, kas juhtum lõpetada, seda jälgida, võtta erakorralisi meetmeid või suunata asi edasi IGAMAOTi eest vastutavale valitsuse liikmele, kes otsustab, kuidas seda edasi käsitleda.

Kohtute talituste peainspeksioon (*Inspeção-Geral dos Serviços de Justiça* - IGSJ)

IGSJ on riigi otsese haldamise all olev keskne talitus, kes on halduslikult iseseisev ja kelle ülesanne on auditeerida, inspekteerida ja juhendada kõiki justiitsministeeriumi alluvusse või ministeeriumi järelevalve või reguleerimise alla kuuluvaid üksusi, osakondi ja organeid, ka vanglateenistusi, eesmärgiga korrigeerida ebaseaduslikku tegevust või õigusnormide rikkumisi ning optimeerida talituste toimimist.

Kaebusi saab esitada ebaseaduslikuks peetavate tegude ja tegematajätmistele kohta, eelkõige viivituste kohta avaliku teenuse osutamisel; halva teenuse kohta; töötajate või esindajate sobimatu käitumise kohta; ruumide halvade tingimuste kohta ja üldiselt mis tahes õigusnormide rikkumise või teenuste puuduliku toimimise kohta.

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saab eriliste formaalsusteta esitada kas isiklikult või tavaposti, telefoni, faksi või e-posti teel. IGSJ veebisaidil on selleks olemas [elektroniline vorm](#).

IGSJ-le isiklikult esitatud kaebused, juhtumiaruanded ja avaldused võtab vastu selle ülesande täitmiseks määratud inspektor.

Esitatud kaebustele antakse alati juhtuminumbrid. Juhtuminumbrid tehakse kaebuse esitajale teatavaks ning ta peab IGSJ-ga suhtlemisel iga kord sellele viitama. Asjakohasel juhul saab kaebuse ühendada käimas- või poolelioleva inspekteerimis- või auditeerimisprotsessiga.

Kaebuse esitajad saavad juhtuminumbrile viidates küsida IGSJ-lt oma juhtumi staatuse kohta mis tahes kanali kaudu teavet. Kui kaebus esitatakse IGSJ veebisaidi kaudu, saab selle edenemist jälgida elektroonilisel esitamisel loodud juurdepääsu salasõna abil.

Anonüümseid kaebusi analüüsitakse üksnes juhul, kui tehtud avaldusi peetakse asjakohasteks ja üksikasjalikeks. Kaebuse esitajale ei anta teavet tehtud uurimise tulemuste kohta ning samuti ei ole tal võimalik pääseda IGSJ veebisaidi kaudu juurde teabele selle juhtumi staatuse kohta, kuna teabele pääseb juurde kasutaja registreeringu alusel.

Siseasjade peainspeksioon (*Inspeção-Geral da Administração Interna* – IGAI)

IGAI on sõltumatu talitus politseitegevuse üle väliskontrolli tegemiseks. Ta töötab siseministeeriumi (*Ministério da Administração Interna* – MAI) alluvuses ning tema pädevusse kuuluvad kõik sellest ministeeriumist sõltuvad julgeolekuteenistused ja -jõud (GNR (*Guarda Nacional Republicana* – vabariiklik rahvuskaart), PSP (*Polícia de Segurança Pública* – avaliku julgeoleku politsei) ja SEF (*Serviço de Estrangeiros e Fronteiras* – välismaalaste ja piirivalveteenistus)). Ta teeb nende organite kõrgetasemelisi auditeid, inspekteerimisi ja järelevalvet ning kaitses kodanike õigusi, erilise rõhuga inimõiguste kaitsmisel ja avaliku korra säilitamisel.

Kaebusi ebaseaduslikuks peetavate tegude või tegematajätmistele kohta saavad esitada kõik isikud (portugallased või välismaalased), inimeste rühmad, ühendused, äriühingud või muud juriidilised isikud, eelkõige puudutab see kaebusi kodanike põhiõiguste rikkumise kohta, millega on seotud MAI alluvusse kuuluvate organite töötajad. Sellised rikkumised on näiteks avaliku teenuse osutamisega viivitamine, halb teenus, avaliku teenistuse töötajate või teiste MAI pädevusse kuuluvate töötajate sobimatu käitumine, ruumide halvad tingimused ja üldiselt mis tahes ebaseaduslik tegevus või teenuste puudulik toimimine.

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saab eriliste formaalsusteta esitada kas isiklikult, tavaposti või e-posti teel või kasutades elektroonilist [kaebuse vormi](#).

Kaebuses tuleks esitada täheldatud olukorra üksikasjalik kirjeldus, osutada vastutavale isikule, märkida täpne kuupäev ja koht (tänav ja majanumber, linn, vald ja omavalitsus) ning võimaluse korral lisada sellele teavitatud olukorra asukohakaart.

Kui juhtumist teatamise ajal ei ole võimalik tõendeid esitada, tuleb seda teha hiljem võimalikult kiiresti.

IGAI tagab, et kõiki tema pädevusse kuuluvaid kaebusi kontrollitakse nõuetekohaselt ning kõik end registreerinud kaebuse esitajad saavad oma avaldustele vastuse. IGAI-lt saab juhtuminumbrile osutades küsida teavet juhtumite staatuse kohta.

Anonüümseid kaebusi analüüsitakse üksnes juhul, kui tehtud avaldusi peetakse asjakohasteks ja üksikasjalikeks.

Hariduse ja teaduse peainspeksioon (*Inspeção-Geral da Educação e Ciência* - IGEC)

IGEC jälgib haridusministeeriumi või valitsuse vastava liikme alluvusse kuuluvate organite, osakondade ja ametite tegude seaduslikkust ja korrektsust. Inspeksioon jälgib ja auditeerib ka koolieelse hariduse ja koolihariduse (alg-, põhi- ja keskharidus) süsteemi toimimist ning valvab selle järele. Inspeksiooni pädevusse kuuluvad hariduse erivormid, kooliväline haridus, teadus ja tehnoloogia ning ministeeriumi organid, osakonnad ja ametid.

IGECi ombudsman tagab, kaitseb ja edendab kodanike seaduslikke õigusi ja huve ning õiglust ja õigust haridussüsteemis. Tema töö seisneb haridussüsteemi kasutajatelt ja esindajatelt saadud kaebuste analüüsimises ja käsitlemises ning see võib hõlmata uurimist või distsiplinaarmenetlust.

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saab esitada kirja, faksi või e-posti teel (igec@igec.mec.pt). Enne IGEC-le kaebuse esitamist peaksid haridussüsteemi kasutajad ja esindajad võimaluse korral selgitama olukorda kooliklastri / klastrivälise kooli, kõrgkooli või kõrgharidusasutuse / kõrghariduse talituse pädevatele organitele.

Ombudsmani tööd teevad IGECi piirkondlikud inspeksioonid, kes vastutavad haridussüsteemi kasutajate ja esindajate esitatud kaebuste hindamise eest ning nende käsitlemiseks kõige asjakohasema menetluse kindlaksmääramise eest. Samuti võivad nad teha esialgseid uurimisi, milles peamiselt püütakse kindlaks määrata kaebuse teema ning selgitada kiirelt ja tulemuslikult välja, kas kaebus on põhjendatud. Kui sellised kaebused on seotud kooliklastri / klastrivälise kooli juhi, kõrgkooli / kõrgema haridusasutuse rektori/juhataja/direktori või koolide peadirektorite pädevusse kuuluvate küsimustega (piirkondlike haridusesindajate kaudu), suunatakse kaebused otse neile. Haridus-/teadusasutusi/-talitusi puudutavaid kaebusi analüüsib pärast asjaomaste poolte ärakuulamist IGEC ise.

IGECi peakorterile laekunud kaebused saadetakse piirkondlikele inspeksioonidele, et selgitada välja asjakohasem menetlus.

Kooliklastrite / klastriväliste koolide direktoritel ning kõrgkoolide / kõrgemate haridusasutuste rektoritel/juhatajatel/direktoritel on õpetajate/õppejõudude, mitteõpetavate töötajate ja (üli)õpilaste üle distsiplinaarvõim. Koolide peadirektoril omakorda on piirkondlike haridusesindajate kaudu distsiplinaarvõim kooliklastrite / klastriväliste koolide haldus- ja juhtimisorganite üle.

Kui aga inspeksiooni kaudu selgitatakse välja, et toimunud on distsiplinaarsüüteod, on peainspektoril õigus alगतada vastav distsiplinaarmenetlus.

Peakontorile või piirkondlikule inspeksioonile laekunud kaebused muude haldussektorite toimimise ja/või eraõiguslike üksuste tegude kohta, mis ei kuulu haridus- ja teadusministeeriumi pädevusse, suunatakse edasi pädevatele keskvalitsuse, piirkondliku või kohaliku omavalitsuse talitustele ja huvitatud isikut teavitatakse sellest.

Tervishoiu peainspeksioon (*Inspeção-Geral das Atividades em Saúde* - IGAS)

Tervishoiu peainspeksioon on otsese riikliku haldamise all olev keskne talitus, kelle ülesanne on tagada, et nii tervishoiuministeeriumi organid ja sellele alluvad organid kui ka avaliku, era- ja sotsiaalsektori organid täidaksid kõigis tervishoiuteenuste osutamise valdkondades seadusi; samuti peab inspeksioon tagama nende kõrge tehnilise taseme.

IGASile võib teatada mis tahes õigusrikkumistest või puudujääkidest teenuste toimimisel, näiteks ebaseaduslikuks peetavate tegude või tegematajätmistega, raha või riiklike vahendite väärkasutamise kohta, pettuse või korrupsiooni kohta, takistuste või ebavõrdsuse kohta juurdepääsul tervishoiuteenustele teatava teenuseosutaja juures või teatavas asutuses, tervishoiutöötajate või -spetsialistide väärkäitumise kohta jne.

Kui teatatud asjaolu ei kuulu IGASi pädevusse, edastatakse end nõuetekohaselt registreerinud organite avaldused või kaebused pädevale organile.

Kaebuse menetlemine

Kaebuse saavad posti või e-posti teel esitada kõik inimesed (portugallased või välismaalased), inimeste rühmad, ühendused ja äriühingud või muud juriidilised isikud.

Kaebusi/avaldusi saab esitada igal ajal ning need peavad olema täielikud ja põhjendatud, sisaldama võimaluse korral üksikasjalikku teavet asjaomase isiku või organisatsiooni kohta ning juhtumite asjaolusid, kuupäevi ja kohti, isikuandmeid (nimi ja kontaktteave) ning teavet selle kohta, kas kaebus/avaldus on esitatud ka muule organile.

IGAS analüüsib kaebusi/avaldusi, milles asjaolude või tegude aeg, viis ja koht, nende toimepanijad ja võimalik vastutus on tema arvates sidusalt ja üksikasjalikult esitatud.

Kaebuste/avalduste põhjal võidakse vastavalt IGASi inspekteerimismäärusele alustada inspekteerimist või selgitamist.

Inspekteerimismenetluste korral järgitakse alati võistleva menetluse põhimõtet. See võimaldab asjaomastel isikutel olla ära kuulatud, välja arvatud seaduses ettenähtud juhtudel, st juhtudel, kui see võib kriminaalmenetluse puhul objektiivselt takistada uurimist ja tõendite kogumist.

End nõuetekohaselt registreerinud pooli teavitatakse IGASi sekkumise tulemustest.

Tervishoidu reguleeriv asutus (*Entidade Reguladora da Saúde* - ERS)

Tervishoidu reguleeriv asutus on sõltumatu asutus, kelle ülesanne on reguleerida tervishoiuasutuste, st kõigi Portugali maismaaosas üldsust teenindavate avaliku, era- ja sotsiaalsektori tervishoiuasutuste, välja arvatud jaemüügipunkte tegevust.

Teenuseosutajate tegevuse reguleerimis- ja järelevalveülesanne hõlmab järgmist: kasutajatelt, teenuseosutajatelt ja asutustelt laekunud kaebuste käsitlemine; tervishoiuteenuse osutajate ruumide ja sisseseade inspekteerimine ja auditeerimine; selliste olukordade uurimine, mis võivad kahjustada kasutajate õigusi; haldusõigusrikkumise menetlused ja karistuste määramine; juhiste, soovitude ja arvamuste avaldamine; tervishoiusüsteemi korraldust käsitlevate uuringute tegemine.

ERSi pädevusse kuuluvad järgmisi teemasid puudutavad kaebused:

- juurdepääs tervishoiule,
- diskrimineerimine,
- tervishoiuabi kvaliteet,
- haldusabi kvaliteet,
- kasutajate õigused,
- ooteajad vastuvõtule pääsemiseks,
- ooteajad vastuvõtuoja saamiseks,
- finantsküsimused,
- õigusküsimused,
- tervishoiuehitiste kvaliteet.

Kaebuse menetlemine

Tervishoiuteenuste kasutajad saavad esitada kaebuse kaebusteraamatu kaudu, mis peab avaliku teenuse osutamise asutustes olema saadaval, või pärast juhtumi toimumist otse ettevõttele või teenuseosutajale/tarnijale.

Samuti on võimalik teha avaldusi otse ERSile kas posti või telefoni teel või isiklikult või [ERSi portaalis](#) oleva elektroonilise kaebusteraamatu kaudu. ERS käsitleb elektroonilise kaebusteraamatu kaudu esitatud kaebusi täpselt samal viisil kui tervishoiuteenuse osutajate ruumides saadaolevate tavapäraste kaebusteraamatute kaudu esitatud kaebusi.

Kui kaebuse esitaja on kirjutanud oma avalduse teenuseosutaja ruumides olevasse kaebusteraamatusse, saab ta saata ERSile avalduse koopia, mis tuleks talle kaebuse esitamise ajal anda (sinine leht). Teenuseosutajal on kaebuse ERSile saatmiseks aega 10 tööpäeva.

Kui kasutaja saadab oma avalduse otse teenuseosutajale kas ametliku kirjaga (posti teel), faksiga või e-posti

teel, võib ta saata algse dokumendi koopia ERSile.

Kaebuse kättesaamisel palub ERS esitada kaebuse esitajal mis tahes seisukohad, mida too peab asjakohaseks. Esitatud kaebuse ja avalduste sisust olenevalt võtab ERS meetmeid, mida ta peab talle seadusega antud volitustele vastavalt asjakohaseks. Kui kaebus ei ole nõuetekohaselt suunatud või ei ole piisavalt sidus, siis see suletakse. Kui kaebus ei kuulu ERSi pädevusse, annab ta kaebuse esitajale teada, kes on selle käsitlemise eest vastutav organ, ja edastab kaebuse sellele organile.

Töö-, solidaarsus- ja sotsiaalkindlustusministeeriumi peainspeksioon (*Inspeção-Geral do Ministério do Trabalho, Solidariedade e Segurança Social* – IGMTSSS)

IGMTSSS on otsese riikliku haldamise alla kuuluv talitus, mis on töö-, solidaarsus- ja sotsiaalkindlustusministeeriumi (*Ministério do Trabalho, Solidariedade e Segurança Social* – MTSSS) osa. Ta valvab MTSSSi või vastava ministri alluvusse kuuluvate talituste ja organite järele.

IGMTSSS hindab ministeeriumi või vastava ministri alluvusse kuuluvate osakondade ja organite tegevuse õiguslikku ja regulatiivset vastavust, inspekteerimiste ja auditite kaudu ka nende tulemuslikkust ja juhtimist. Ta hindab kodanikele osutatud teenuste kvaliteeti ning soovib tuvastatud puudujääkide ja õigusnormide rikkumiste parandamiseks muudatusi ja meetmeid.

Inspeksioonile saab saata kaebused või teatada ministeeriumi, sealhulgas ka heategevusliku organisatsiooni *Santa Casa da Misericórdia* alluvusse kuuluvate organite ning eraõiguslike sotsiaalse solidaarsuse asutuste toimepandud rikkumiste kohta.

Kaebuse menetlemine

Kaebusi saab esitada posti teel, e-posti teel või veebisaidil oleva [elektroonilise vormi](#) kaudu. Lisaks kaebuse teema ja asjaolude kuupäeva äramärkimisele peaks kaebus sisaldama selleni viinud sündmuste lühikest ja selget kirjeldust.

Toiduohutuse ja majandusliku julgeoleku amet (*Autoridade de Segurança Alimentar e Económica* – ASAE)

ASAE on riiklik haldusasutus, kes on spetsialiseerunud toiduohutusele ja majanduse seirele. Ta vastutab riskide hindamise eest toiduahelas ning nendest teavitamise ja majandustegevuse reguleerimise eest toidusektoris ja toiduga mitteseotud sektorites, kontrollides vastavust asjaomastele reguleerivatele õigusaktidele.

Kõigil kaubatarnijatel või teenuseosutajatel, kes viivad oma tegevust ellu kindlas alalises füüsilises asukohas ja kellel on üldsusega otsene kokkupuude ning kes pakuvad tooteid või osutavad teenuseid Portugalis, peab olemas olema kaebusteraamat.

Kaebuse menetlemine

Kui klient ei ole teenuse osutamisel või kauba ostmisel täiesti rahul, võib ta nõuda kaebusteraamatut ja kasutada seda oma rahulolematuse põhjuste selgitamiseks. Teenuseosutajad peavad kaebusevormi originaali saatma 10 päeva jooksul ASAE-le.

Seadusvastastest tegudest saab teatada ka ASAE veebisaidil oleva [kaebuse vormi](#) kaudu ning need võivad olla seotud selle ameti pädevusse kuuluvate haldusrikkumiste või kriminaalasjadega.

Kui teatatud seadusvastane tegu ei kuulu ASAE pädevusse, suunatakse kaebus edasi pädevale asutusele.

Kaebuses tuleb esitada kõik nõutavad andmed ja põhjendused, andes võimaluse korral teavet asjaoludest ning organist, kelle kohta kaebus esitatakse, asjaolude esinemise kohast (aadress ja/või muud viited), kaebuse põhjustest ning muudest asjakohastest küsimustest. Anonüümse teatamise korral ei ole võimalik hiljem lisateavet esitada.

Kui kaebuse asjaolud osutavad kohaldatavas konkreetsetes eeskirjas viidatud väärteole, algatab ASAE kaebuse ja mis tahes vastavate avalduste kättesaamisel asjakohase menetluse. Muul juhul teavitab ASAE kaubatarnijat või teenuseosutajat, et nad saaksid 10 tööpäeva jooksul esitada seisukohad, mida nad peavad asjakohaseks.

Kui ASAE on analüüsinud avalduste sisu ja kaebuse põhjust, võib ta saata kaebuse edasi teisele organile, kes on kaebuse küsimuses pädev, või kui meetmete võtmiseks puudub alus, teha ettepaneku kaebus sulgeda.

Kui esitatud asjaolude analüüsi tulemusel alustatakse kohtuasja ja pärast seda, kui olukorra lahendamiseks on tehtud kõik vajalikud sammud, teavitab ASAE kaebuse esitajat (kui ta on nõuetekohaselt registreeritud) kirjalikult menetlustest või meetmetest, mida kaebuse tulemusel on võetud või kavatsetakse võtta.

Muud asutused

Sotsiaalkindlustusinstituut (*Instituto de Segurança Social, I.P.* – ISS)

Sotsiaalkindlustusinstituut, I.P., on avalik-õiguslik asutus, millel on seaduse kohaselt eristaatus. Ta kuulub riigipoolse kaudse haldamise alla, on halduslikult ja rahaliselt sõltumatu ning tal on oma varad.

Asutus vastutab õiguskaitse kättesaadavuse tagamise eest. Õiguskaitse on selliste inimeste ja mittetulundusüksuste õigus, kes koondamise, lahutuse, väljatõstmise, konfiskeerimise jne puhul ei suuda maksta kohtumenetlusega seotud kulusid või vastastikusel kokkuleppel toimuva lahutuse korral kohtuvälise menetluse kulusid.

Õiguskaitse hõlmab järgmist:

õigusnõuanne – konsulteerimine advokaadiga, et täpsustada tehniliselt õigust, mida kohaldatakse konkreetses küsimustes või juhtumites, kui isiku õigustatud huve või õigusi on rikutud või neid võidakse rikkuda (ei kehti mittetulundusüksuste kohta);

tasuta õigusabi – advokaadi määramine ja talle tasu maksmine või kohtu määratud kaitsja (*defensor officioso* – nii nimetatakse kostja advokaate kriminaal- või haldusrikkumisega seotud menetluses) tasu maksmine, õiguskuludest vabastamine või võimalus maksta osamaksetena, täitevametniku määramine (täitevametniku ülesandeid täidab alati kohtutäitur).

Õiguskaitsele on õigus järgmistel isikutel:

- Portugali kodanikud ja Euroopa Liidu kodanikud;
- välismaalased ja kodakondsuseta isikud, kellel on kehtiv Euroopa Liidu liikmesriigi elamisluba;
- välismaalased, kellel ei ole kehtivat Euroopa Liidu liikmesriigi elamisluba, kui nende päritoluriikide seadustega antakse Portugali kodanikele sama õigus;
- isikud, kes elavad või viibivad muus Euroopa Liidu liikmesriigis kui riik, kus menetlus toimub (piiriülesed vaidlused);
- mittetulunduslikud juriidilised isikud – neil on õigus saada tasuta õigusabi üksnes vabastusena õigusabikuludest ja muudest menetluskuludest, advokaadi määramisena ja tema tasu maksmisena, kohtu määratud nõustaja tasu maksmisena ja täitevametniku määramisena.

Kõik eespool loetletud isikud peavad tõendama, et nad ei suuda kanda kohtuasjaga seotud kulusid, palgata advokaati jne.

Portugali õiguse kohaselt käsitatakse inimesi, kes sissetuleku, varade ja oma leibkonna jooksvate kulude tõttu ei suuda objektiivselt kanda menetluskulusid, rahalistes raskustes olevatena.

Õigusabi saamise taotlusi saab tasuta igast sotsiaalkindlustustalituse klienditeenindusbüroost või sotsiaalkindlustuse veebisaidilt [elektroonilises vormingus](#).

Taotluse saab kohale toimetada isiklikult või saata postiga mis tahes sotsiaalkindlustustalituse klienditeenindusbüroosse (palun lisage kõik vajalikud dokumendid).

Seda, kas inimesel on õigus saada õigusabi, saab kontrollida õiguskaitse simulaatori abil, mis on veebilehe parempoolses veerus: <http://www.seg-social.pt/calculo-do-valor-de-rendimento-para-efeitos-de-proteccao-juridica>

Lisateavet saate vaadata lehelt [Tasuta õigusabi](#).

Kuriteoohvrite kaitse komisjon (*Comissão para a Proteção das Vítimas de Crimes*)

Kuriteoohvrite kaitse komisjon on justiitsministeeriumi organ, kes vastutab selliste riigile suunatud hüvitisnõuete vastuvõtmise, analüüsimise ja nende kohta otsuse tegemise eest, mille on esitanud vägivallakuritegude ja koduvägivalla ohvrid.

Hüvitise maksmise kohustus on isikul, kes kuriteo toime pani, aga mõnel juhul, kui kuriteo toimepanija ei suuda maksta või kui hüvitist ei ole võimalik mõistliku aja jooksul saada ning kui ohvri elatustase ja elukvaliteet on talle põhjustatud kahju tõttu märkimisväärselt häiritud, saab riik hüvitise ette maksta.

Hüvitisnõude saab esitada ühe aasta jooksul alates kuriteo toimepanemise kuupäevast või kriminaalmenetluse puhul ühe aasta jooksul pärast menetluses lõpliku otsuse tegemist. Ohvrid, kes olid kuriteo toimumise ajal alaealised, saavad esitada nõude ühe aasta jooksul pärast täisealiseks või teovõimeliseks saamist.

Nõue tuleb esitada asjakohasel vormil, mis on saadaval komisjoni ruumides või APAVi (Portugali ohvriabi ühendus - *Associação Portuguesa de Apoio à Vítima*) ohvriabi büroodes. Komisjoni veebisaidil on olemas ka [kaebuse vorm](#).

Ohver ei pea nõude puhul tasuma mingeid kulusid ning ka nõude puhul vajalikud dokumendid ja tunnistused saab hankida tasuta.

Kui kuritegu pandi toime Euroopa Liidu teise liikmesriigi territooriumil, saab juhul, kui nõude esitaja harilik viibimiskoht on Portugalis, esitada teise ELi riigi makstavat hüvitist puudutava nõude kuriteoohvrite kaitse komisjonile.

■ Viimati uuendatud: 05/02/2024

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.